

درخشش معماری در دوره صفوی

محمود دهقانی

چکیده

گفتگو در باره معماری دودمان آذری صفوی که نزدیک به ۲۳۶ سال بر کشور فرمانروایی کردند گسترده خواهد بود چرا که پایتخت کشور چندبار جا به جا شد. البته این خود ناخواسته کمکی به آبادانی و گسترش معماری و شهرسازی بود. معماری روزگار صفوی تنها در زمانی پیشرفت داشت که آرامش برقرار بود. برای گفتن از درخشش معماری صفوی نیاز است پیش درآمدی کوتاه در باره دودمان صفوی و رویدادهای آن روزگار گفته شود.

پیش از هر چیز معماری صفوی، ادامه دهنده سبک و روش معماری روزگار تیموریان بود و تا سال ها ادامه داشت. در روزگار شاه اسماعیل یکم که درگیر جنگ با امپراتوری عثمانی بود و شکست در چالدران رخ داد شاه اسماعیل فرصت پیدا نکرد، در گستره معماری و شهرسازی کاری انجام بدهد.

از سوی دیگر با پیشی گرفتن کشور پرتغال که دارای نیروی دریایی نیرومند فراسوی آب ها بود، از "گوا"ی هند، با چشم و گوش باز سرنوشت شاه اسماعیل و جنگ عثمانی با صفوی را زیر نظر داشتند. آن ها و کشورهای استعماری دیگر اروپا همیشه به شاخاب پارس چشم طمع داشتند. دریا سالار آلفونسو د آلبو کریک به آبخوست های لارک و قشم و هرمز در شاخاب پارس یورش آورد. از آنجا بود که چون ایران از یک سو در حال جنگ با عثمانی بود و از سوی دیگر جنوب نیز نیروی دریایی چندانی نداشت پرتغالی ها از فرصت استفاده کردند و در آبخوست های شاخاب پارس با شکست نیروهای ابومظفر سیف الدین ابا نصر فرمانروای محلی که او هم به گونه شاه اسماعیل سن کمی داشت در نبردی خونین آبخوست هرمز را تسخیر کردند. پرتغالی ها با ساختن دژهای سترگ که آمیخته ای از طرح دژهای باستانی ایران و اروپایی بود، توانستند برای ۱۱۵ سال لنگر بیندازند و کنگر بخورند.

کلمات کلیدی: معماری - صفوی

دژ پرتغالی ها در آبخوست هرمز. عکس از: داریو مزدا